

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

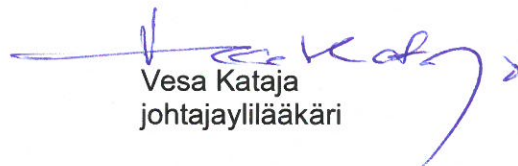
Meritullinkatu 8
PL 33

00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntö STM/002:00/2018, STM/45/2018

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi kudoslain muuttamisesta. Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin lausuntona toimitan ohessa elinluovutuksesta vastaavan lääkäri, osastonylilääkäri Raili Laru-Sompan muotoileman lausunnon.

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri

Vesa Kataja
johtajaylilääkäri

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI KUDOSLAIN MUUTTAMISESTA

Viite: STM002:00/2018
STM/45/2018

Lakimuutoksen tarkoituksena on lisätä elinluovutuksia eläviltä luovuttajilta.

Ensisijaisena pitäisi aina kuitenkin olla elinluovutus aivokuolleelta. Aivokuolleilta luovutusten lisääminen tapahtuu panostamalla sellaisten potilaiden tunnistamiseen, joiden osalta ennakoidaan kuolemaa, ja jotka sopisivat luovuttajiksi kuolemansa jälkeen. Tällä hetkellä elinluovuttajia jää paljon sairaaloissa tunnistamatta. Suomessa elinsiirtojen tulokset ovat hyvät. Vaikka elävältä saadut elimet teoriassa ovat parempia ja voivat toimia pitempään, ero ei ole niin merkittävä, että sen vuoksi elävien elinluovutuksia tulisi lisätä, varsinkin kun elinten irrotusleikkaukseen kuitenkin liittyy aina riskinsä ja lähtökohtaisesti kajotaan täysin terveeseen ihmiseen.

Mikäli kuitenkin luovuttajana on elävä ihminen, on kuitenkin positiivista, että lähiomainen ja läheinen termi laajennetaan koskemaan koko sukua ja mm. ystävää kuten lakimuutoksessa on suunniteltu. On muistettava, että näissäkin tapauksissa ei voida täysin pois sulkea sitä, ettei luovuttaja voisi joutua mahdollisen painostuksen alaiseksi ja näin ollen tutkimukset vapaaehtoisuuteen perustuvasta luovutuksesta ovat heidän kohdalla tärkeitä. Alaikäisen tai täysi-ikäisen, joka ei sairauden, mielenterveyden häiriön tai muun syyn takia kykene päättämään hoidostaan, ei pitäisi olla luovuttaja, koska he nimenomaan ovat erityisen suojelun tarpeessa.

On myös huomioitava, että kaikki elintä odottavat eivät välttämättä hyväksy sitä, että saavat elimen sukulaiseltaan tai ylipäätään elävältä luovuttajalta. Todennäköisesti he tiedostavat ne eettiset, psykologiset ja sosiokulttuuriset ongelmat, joita luovutukseen elävältä voi liittyä eivätkä halua jäädä kiitollisuuden velkaan. On hyvin vaikea tietää liittyykö pakkoa tai taivuttelua tai taloudellisen hyödyn tavoittelua tilanteeseen, jossa luovuttaja on saajalle täysin ventovieras henkilö. Myöskään niin sanotut parittaiset luovutukset eivät lähtökohtaisesti ole suositeltavia. Näissä tilanteissa myös luovuttaja voi hyvin herkästi joutua painostuksen kohteeksi, jos alun perin läheiselle tarkoitettu elin ei sovikaan hänelle ja toivotaan luovutusta jonkin muun henkilön hyväksi.

Lakiin ehdotettu lisäys luovuttajalle tehtävistä tutkimuksista ja selvityksien perussäännöistä on hyvä. Se yhdenmukaistaa käytäntöjä. Myös se, että vapaaehtoisuuteen ja mahdolliseen taloudelliseen etuun liittyviä tutkimuksia tekevä ei osallistu elimen tai kudoksen irrottamisesta päättämiseen, on ehdoton.

Jyväskylässä 6.3.2018

Raili Laru-Sompa
osastonylilääkäri
elinluovutuksesta vastaava lääkäri